

A mai francia népiskola azonban nem az együttes nevelés, hanem az együttes oktatás (*co-instruction*) jegyében áll. Az 1925-i középiskolai újjászervezés a tanterveket mindkét nembeli ifjúság számára egyenlővé tette, amit a szerző nem tart eszményi megoldásnak. Angolországban a történeti fejlődés több ponton az egyházzal kapcsolatos, amely a rendes (*extern*) iskolákkal szemben egész tekintélyével a bennlakásos intézetek mellett foglalt állást. Sajátos intézmény a *senior* és *modern school*, amely 11–15 évesek számára magasabb népiskolai képzést közvetít és a mi polgári iskoláinkkal hozható párhuzamba. Egyébiránt szabad teret engednek a magánkezdeményezésnek: fiú-, leány- és vegyes iskolák sűrűn akadnak egymás mellett. A német közlemények a történelem és az iskolai szervezet mellőzésével a leány- és nőnevelés céljára vetik a fősúlyt. Tiltakoznak az ellen, mintha a német nőnek nemzeti szocialista szellemben folyó nevelése a háborús előkészítés vagy a *Küche, Kinder, Kirche* szolgálatában állna. Az igazság az, hogy az új célkitűzést a női lélek sajátos volta és a mindkét nemre egyaránt kötelező nagy nemzeti feladatok állapítják meg. Nem az ismereteknek közvetítése a legfontosabb, hanem a jellemképzés, amely nem szorítkozhatik az iskolára. Az új utasítások értelmében »a leányok nevelését az a feladat határozza meg, amely megilleti a német nőt és anyát az otthonban, hivatásában és a népi közösségben. Ennek felismerése az iskolában folyó női foglalkoztatásnak új értékelésére vezetett: azoknak a női öröknek kifejlesztésére, amelyeknek csirái minden leányban megvannak«. — Az egyes országokról szóló tanulmányok egybevetése két érdekes tanulsággal jár: 1. hogy magának a nevelésnek és különösen a nőnevelésnek lényege és feladata nem részesül egyöntetű felfogásban és a közelmúlttal szemben lényeges eltérést mutat. 2. A francia és az angolszász szerzők a leányoknak főleg iskolai és főiskolai képzésével foglalkoznak, míg a németek jóval szélesebb keretet ölelnek fel (*Deutsches Frauenwerk, Mütterdienst, NS-Volkwohlfahrt, Deutsche Arbeitsfront*).

A kisebb cikkek közül az egyik a fenti kérdéssel kapcsolatos és összefoglalóan ismerteti a leánynevelésnek német irodalmát 1933 óta; a másik angolnyelvű részletesen beszámol a német testnevelés ügyének mai állásáról egy előadás keretében, amelyet R. Münch tartott a Kings's College-en. A szerző kimerítő képet ad arról a nagyszabású tevékenységről, amelyet a harmadik birodalom a testnevelés újjászervezése érdekében kifejtett, felsorolja a céltudatos intézkedéseket és változatos intézményeket, amelyek máris megtermették üdvös gyümölcseiket. Az egészet mély meggyőződés és nemzeti öntudat hatja át, ami alól az olvasó sem vonhatja ki magát.

kf.

**Marguerite Reynier : L'âme enfantine.** Gallimard, Paris.

Ezt a könyvet elaprózottsága ellenére is nehéz a kézből letenni. Száznál több író önvallomása ez 21 fejezetben. Mindegyike a gyermek érzésvilágának valamely árnyalatát tükrözi. A szemelvényes forma talán azért nem bántó benne, mert úgyszólván valamennyi gyermeklélekből benne foglaltatnak a mi saját, egyéni gyermekkori élményeink.

Mondanom sem kell, hogy sokszor teljesen ellentétesek ezek az írói megnyilvánulások, és az olvasó mégis úgy érzi, mintha mindez benne lett volna lelki fejlődésében. Az egyik mozzanat mint életének egy része, a másik mint vágy, a harmadik mint rég letúnt álom vagy valamely könyv emléke, amely egybeforrt lényével.

A lélektan számára aligha ad Reynier könyve új szempontokat. Derávilágít arra, hogy ez a tudomány, különösen mélylélektani ága, sokat felderített már a gyermeklélek rejtelseiből. A pszichológusnak elsősorban azzal nyújt élvezetet, hogy tudományos megismeréseit művészi formába öltözteti. A szépet szerető olvasónak irodalmi örömet szerez a nagyrészt francia eredeti, némelykor pedig jó fordításban közölt, értékes prózai szemelvényekkel.

E két szempontot egybevéve, melegen ajánlhatjuk fiatal leányok francia-nyelvi oktatásában. A nyelvvel együtt az iskolákban annyira elhanyagolt, sajátos női lélek művelését is szolgálná. Valósággal megható az a szeretet, amellyel a francia írók otthonukat festik. Ez a gyűjtemény szinte sugározza, felénk a francia otthon melegét. Mint Pierre Loti írja: »Milyen jól is voltunk ott a kandalló melegítő lángjai mellett! Milyen jó is volt a mi házunkban! Talán eddig az estéig nem is tudtam azt igazán felfogni. Úgy lehet, ekkor ébredt fel bennem először az a benyomás, hogy mennyire ragaszkodom a házi tűzhelyhez. És talán akkor fogott el először a nyugtalanság arra a gondolatra, hogy odakint, az otthonon kívül, mérhetetlen ismeretlen vesz körül.«

Marguerite Reynier szemelvényeit olvasva, ott hagyjuk néhány órára a felnőtt világ mérhetetlen ismeretlenjét és visszatérünk a gyermekkornak néha rémekkel teli, de mégis otthonos, színes és meleg világába.

*Nemesné Müller Márta.*

**L'Enseignement des Langues anciennes.** Genève, 1938. 148 lap. A Bureau kiadványainak 60. száma.

Ez a klasszikus nyelvek tanításáról szóló kötet mintegy szerves kiegészítője annak, amely tavaly megjelent és az élő nyelvek tanításával foglalkozik (ismertetését l. Magyar Paedagogia 1937, 278—79. l.). A munka beosztása, illetőleg az anyag feldolgozása ezúttal is a már bevált módszert követi. A vallás- és közoktatásügyi minisztériumokhoz intézett 12 főkérdés után rendszeres összefoglaló feldolgozása következik (7—37. l.) az eredetiben közölt miniszteri válaszoknak (39—146. l.). Ezek 45 országot képviselnek: hiányzik Nagybritannia, Olasz- és Finnország, Kanada, Egyiptom és Argentina. Magyarország adatai (84—86. l.) még az 1924. évi középiskolai szervezetre vonatkoznak, utalással az 1934. évben megindult reformra. Sziámban, Iránban és San Domingóban (Kelet-Haiti) nem szerepelnek a klasszikus nyelvek, különlegesség Salvador kis középamerikai köztársaság, ahol a latin nyelvet és a görög gyököket 1935 óta »az anyanyelv jobb megértése érdekében« a középiskolák IV. osztályában heti 2 órában tanítják. Az említett összefoglaló bevezetés négy fejezetre oszlik. I. Felsőbb tanulmá-